

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - ๘ สรุปได้ดังนี้ คือ

๑. คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - ๘ มีจำนวน ๔๔๔ คำ จำแนกเป็นคำลักษณนามทั่วไป และคำลักษณนามที่ได้จากมาตราและการประมาณ คำลักษณนามทั้ง ๒ ประเภทนี้ ปรากฏใช้กับนามและกริยา คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - ๘ สามารถแบ่งเป็น ๓ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ สมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓, ช่วงที่ ๒ สมัยรัชกาลที่ ๔ - ๖ และช่วงที่ ๓ สมัยรัชกาลที่ ๗ - ๘ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๔ - ๘ มีจำนวน ๖๓ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ - ๖ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓ และรัชกาลที่ ๗ - ๘ มีจำนวน ๔๒ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๗ - ๘ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๖ มีจำนวน ๑๒๓ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๖ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๗ - ๘ มีจำนวน ๔๗ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ - ๘ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓ มีจำนวน ๕๒ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓ และรัชกาลที่ ๗ - ๘ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๔ - ๖ มีจำนวน ๑๖ คำ และคำลักษณนามที่มีใช้ทั้ง ๓ สมัย มีจำนวน ๔๒ คำ

๒. คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - ๘ ที่จำแนกเป็นคำลักษณนามทั่วไป และคำลักษณนามที่ได้จากมาตราและการประมาณ ปรากฏในข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ คำลักษณะนามที่ใช้กับนามที่ใช้กับนามที่ใช้เป็นคำเรียกมนุษย์

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กระบวน	ใช้กับกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นขบวนโดยจัดเป็นแถวเป็นแนวหรือเป็นหมวดเป็นหมู่	X		X
กุมาร	ใช้ร่วมกับคำนาม			X
กอง	ใช้กับทหารที่อยู่รวมกันเป็นกองทัพ	X	X	X
กองพล	ใช้กับทหารที่อยู่รวมกันเป็นกองทัพ			X
ก๊ก	ใช้กับคนที่อยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวกโดยแยกจากกลุ่มอื่นหมู่อื่น			X
ข้าง, ค้าง	ใช้แยกกลุ่มคนที่ไม่มีเป็นสอง และแยกอวัยวะที่มีเป็นคู่	X	X	X
คณะ	ใช้กับพระหรือกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่มเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง และอาจมีคำอื่นมาขยายได้		X	X
คณะปรก, คณะParty				X
คู่	ใช้กับคน ๒ คน ที่ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน		X	X

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ครู ครูฝรั่ง คน โศค จีน โจร จำพวก ชนิด, ชะนิต ชั้น	การใช้ ใช้กับคนที่อยู่รวมกันเป็นครอบครัว และอาจมีคำอื่นมาขยายได้ ๑. ใช้กับคนทั่วไป ๒. ใช้กับข้าราชการ ๓. ใช้กับนางกำนัล ใช้กับคนที่รวมอยู่ในตระกูลเดียวกัน ใช้ชื่อกับคำนาม ใช้ชื่อกับคำนาม ใช้แยกกลุ่มคนพวกเดียวกันออกจากกลุ่มอื่น ใช้แยกกลุ่มคนพวกเดียวกันออกจากกลุ่มอื่น ใช้แยกกลุ่มคนตามระดับ	X X X X X X X X X X	X X X X X X X X X X	X X X X X X X X X X

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	วิ.๑-วิ.๓	วิ.๔-วิ.๖	วิ.๗-วิ.๘
ชาติ	ใช้กับกลุ่มคนที่อยู่ในปกครองรัฐบาลเดียวกัน		X	X
ชั้น	ใช้กับกระดุกของมนุษย์			X
ซาก	ใช้กับศพของมนุษย์			X
สี	๑. ใช้กับสีโครงมนุษย์		X	X
ชีก	๒. ใช้กับฟันของมนุษย์			X
ตา	ใช้กับฟันของมนุษย์			
ทพ	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ	X		
เท้า	ใช้กับทหารที่อยู่รวมกันเป็นกองทัพ	X	X	X
ท่าน	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ	X		
	๑. ใช้กับข้าราชการฝ่ายใน		X	
	๒. ใช้กับคนเพื่อแสดงความเคารพ หรือไม่เจาะจงผู้หนึ่งผู้ใด		X	X

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ท้าว	ใช้กับคำนาม		X	
นาง	ใช้กับข้าราชการฝ่ายใน		X	X
นาย	ใช้กับข้าราชการ	X	X	X
ท้าว	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ	X		
ปาก	ใช้กับผู้ที่ให้การในทางคดี	X	X	
บ่อย	ใช้กับผลที่รวมกันเป็นกระดูกเล็ก ๆ		X	
ผู้	ปรากฏใช้ในบริบทเฉพาะ "คำนาม+ผู้+หนึ่ง" เท่านั้น			X
ฝ่าย	ใช้แยกกลุ่มคนพวกเดียวกันออกจากกลุ่มอื่น	X	X	
ฝูง	ใช้กับคนไม่ดีที่อยู่รวมกันหลาย ๆ คน			X
พันธุ์ Species	ใช้แยกกลุ่มคนตามเผ่าพันธุ์			X

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
พนักงาน	ใช้กับคำนาม		X	
พระกำนัล	ใช้กับสมมกาน์ด		X	
พระยา	ใช้กับคำนาม	X		
พระศพ, พระศพ	ใช้กับศพของพระราชวงศ์			X
พระองค์	๑. ใช้กับพระราชวงศ์		X	
พวก	๒. ใช้กับศพของพระราชวงศ์	X		X
พงศ์	ใช้แยกกลุ่มคนพวกเดียวกันออกจากกลุ่มอื่น	X	X	X
มือ	ใช้แยกกลุ่มคนตามเผ่าพันธุ์		X	X
รัฐบาล	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ	X		
ราย	ใช้กับคณะบุคคลที่ใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศ		X	X
	๑. ใช้กับคนทั่วไป			
	๒. ใช้กับผู้ถือยศ		X	

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	วิ.๑-วิ.๓	วิ.๔-วิ.๖	วิ.๗-วิ.๘
รูป	ใช้กับภิกษุ	X	X	X
โรง	ใช้กับกลุ่มคนที่อยู่รวมกัน เพื่อแสดงการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานที่ที่มีลักษณะเป็นโรง		X	
วรรณ	ใช้แยกกลุ่มคนตามระดับ			X
วาง	ใช้กับคนที่อยู่รวมกัน เพื่อแสดงการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่ง		X	X
ศิระ	ใช้ซ้ำกับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ	X	X	X
ศพ	ใช้กับศพของมนุษย์		X	X
สกุล	ใช้กับคนที่อยู่รวมกันในตระกูลเดียวกัน			X
สภา	ใช้กับกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ข้อนี้ศึกษาหมาย ประกอบด้วยวุฒิสภา และ สภาผู้แทนราษฎร			X
เส้น	ใช้กับผมของมนุษย์			X

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ส่วน	ใช้แยกกลุ่มคนพวกเดียวกันออกจากกลุ่มอื่น	X		
สำหรับ	ใช้กับกลุ่มคนประเภทเดียวกันที่ผลัดกันทำหน้าที่	X	X	
ช	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ	X		
หมู่	ใช้กับทหารที่อยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม	X	X	X
หัว	ใช้กับหัวกะโหลกของมนุษย์			X
หมวด	ใช้กับตำรวจที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม			X
โหล	ใช้กับกลุ่มคนที่อยู่รวมกัน ๑๒ คน		X	
เหล่า	ใช้กับริษษุที่อยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม	X		
องค์	๑. ใช้กับพระราชวงศ์		X	X
	๒. ใช้กับริษษุ		X	X

ตารางที่ ๒ คำศัพท์ชื่อนามที่ใช้ชื่อบนนามที่เป็นคำเรียกอนุชย

คำศัพท์ชื่อนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ตน	ใช้กับผี			X
พระองค์, พระองค์	ใช้กับเทวดา, พระเจ้า	X		X
องค์	ใช้กับเทพเจ้า			X

ตารางที่ ๓ คำสัทขณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกสัตว์

คำสัทขณนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กระปือ	ใช้ร่วมกับคำนามที่เป็นชื่อสัตว์		X	
กึ่ง	ใช้กับางของข้าง	X	X	
โฆลง	ใช้เฉพาะกับข้างหรือเสื่อที่อยู่รวมกันเป็นฝูง			X
ขอน	ใช้กับางของข้าง			X
โค	ใช้ร่วมกับคำนามที่เป็นชื่อสัตว์		X	
ข้าง	ใช้ร่วมกับคำนามที่เป็นชื่อสัตว์	X	X	X
เชือก	ใช้กับข้าง	X		
ตัว	ใช้กับสัตว์ทั่วไป	X	X	X
ท่อน	ใช้กับางของข้างทั้ง		X	
ประเภท	ใช้แยกกลุ่มสัตว์ที่เป็นพวกเดียวกันออกจากกลุ่มอื่น			X
ปีก	ใช้กับปีกของสัตว์	X		

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
พันธุ์	ใช้แยกกลุ่มสัตว์ตามพันธุ์			X
ฟอง	ใช้กับไข่ของสัตว์		X	X
ม้า	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อสัตว์	X	X	
ไม้	ใช้กับสัตว์ซึ่งนำมาเสียบไม้		X	
ยอด	ใช้กับนมอแรด	X		
แรด	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อสัตว์		X	
รวง	ใช้กับรวงผึ้ง		X	
เล็บ	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ		X	
ศีรษะ	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะ		X	
สัตว์	ใช้ชื่อกับคำนามโดยที่ไม่ปรากฏคำนาม และคำนามนั้นไม่ใช่ชื่อเรียกสัตว์แต่ละชนิด		X	

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เส้น	ใช้กับทางของสัตว์ ๑. ใช้กับทางของสัตว์ ๒. ใช้กับปลาแห้ง ๑. ใช้กับปลาหาง ๒. ใช้กับหัวกะโหลกของสัตว์	X	X	
หาง			X	
หัว			X	X
				X

ตารางที่ ๔ คำลักษณะนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกพืช

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กิ่ง	ใช้กับกิ่งของพืช		X	
กอ	ใช้กับพืชล้มลุกที่ขึ้นเป็นกอ		X	
แขนง	ใช้กับกิ่งไม้เล็ก ๆ หรือแขนงไม้	X		
เครือ	ใช้กับผลของกล้วยที่มีหลายหวีอยู่ในแกนเดียวกัน	X	X	
คำ	ใช้กับหมากที่จัดไว้เป็นคำ ๆ	X		
ชนิด	ใช้แยกประเภทของพืช		X	
ซีก	ใช้กับส่วนของผลไม้ผ่าครึ่ง			X
ต้น	ใช้กับพืชม	X	X	
ดอก	ใช้กับดอกของพืช		X	

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ต้น	๑. ใช้กับลำต้นของพืช ๒. ใช้กับไม้ที่ตัดแล้ว	X	X	X
ทะลาย	ใช้กับผลของหมากหรือมะพร้าวที่อยู่รวมกัน	X	X	
ใบ	๑. ใช้กับผลของพืช ๒. ใช้กับใบของพืช	X	X	X
ปีก	ใช้กับผีเสื้อ	X		X
แผ่น	ใช้กับใบของกล้วยที่ตัดหรือฉีกเป็นแผ่น			X
ผล	ใช้กับผลของพืช		X	
พวง	๑. ใช้กับผลไม้ที่อยู่รวมกัน ๒. ใช้กับผลัดผลที่ได้จากพืชซึ่งคนนำมาร้อยเป็นวง	X	X	X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เมล็ด	ใช้กับผลของพริก			X
ยอด	ใช้กับใบของพืชส่วนที่เป็นยอด	X		
ลูก	ใช้กับผลของพืช	X	X	X
ลำ	ใช้กับไม้	X	X	
หมวด	ใช้กับหอมหรือกระเทียมที่มัดรวมกัน		X	

ตารางที่ ๔ คำศัพท์ขนานานที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

คำศัพท์ขนานาน	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กัณฑ์, กัณ	ใช้กับข้อความที่แต่งเป็นคำเทศน์เรื่องหนึ่ง ๆ	X	X	X
กระจาก	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อภาษา	X	X	X
กระชู้	ใช้ชื่อกับส่วนขยายของคำนาม โดลงกระชู้			
กระทง	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อภาษา	X		X
กระซัง, ชั่ง	ใช้กับท้องนา เป็นกระทงเล็ก ๆ	X		
กระบอก, กระบอก	ใช้กับเป็น พลุ ข้าวหลาม	X	X	X
กระบวน	ใช้กับขบวนรถไฟ		X	X
กระสุน	ใช้ชื่อกับคำนาม	X	X	
กึ่ง	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
กฤษี	ใช้กับผ้าที่ห่อรวมกัน ๒๐ ผืน	X	X	X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ปู	ใช้กับคำนาม			X
เกย	ใช้กับคำนาม	X		
เกาะ	ใช้กับคำนาม		X	X
กอง	๑. ใช้กับของที่กองรวมกัน		X	
	๒. ใช้กับส่วนหลักของคำนาม กองขานหมาก			X
ก้อน	๑. ใช้กับเงินตรา		X	X
	๒. ใช้กับก้อนดิน, ก้อนหิน	X	X	X
กรอบ	ใช้กับรูปที่มีกรอบ		X	
กลอง	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อภาชนะ			X
กลอน	ใช้กับส่วนหนึ่งของบทประพันธ์ ซึ่งบทหนึ่งมี ๒ คำกลอน			X
โกศ, พระโกศ	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อภาชนะ			X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำศัพท์ขนานนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เก้าอี้	ใช้กับคำนาม		X	
ขนาน	ใช้กับยา		X	
ชั้น	ใช้กับชั้นหมวก	X		
ชั้น	ใช้กับชั้นที่ทำลดหลั่นเป็นลำดับ เช่น ชั้นบันได			X
ชุม	ใช้กับส่วนหลังของคำนาม ขุมทรัพย์			X
ขลุ่ย	ใช้กับคำนาม			X
เข็ด	ใช้กับคำหลาย ๆ ใจรวมกัน	X	X	
แขวง	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง	X	X	
ขด	ใช้กับสิ่งที่เป็นเส้นซึ่งขดเป็นวง ๆ เช่น ฟาง, ลวด	X	X	
ข้อ	ใช้กับข้อความที่แบ่งเป็นข้อ ๆ	X	X	
ขาด	ใช้กับคำนามที่เป็นภาษาชนะ		X	

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ใช้	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		
เขา	ใช้ชื่อกับคำนาม	X	X	
คัน	๑. ใช้กับของที่มีตามหรือของที่มีลักษณะอย่างตามมือ เช่น รถ, ตู้รถ, ขลุ่ย	X	X	X
คาน	๒. ใช้กับรถยนต์		X	X
คาน	๓. ใช้กับรถไฟ			X
คาน	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
คาน	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		
คาน	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
คาน	ใช้ชื่อกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ		X	
คาน	ใช้ชื่อกับส่วนขยายของคำนาม ชุมชุกหา		X	

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
<p>ตู้</p> <p>คอก</p> <p>คดอง</p> <p>คนที</p> <p>แคร่</p> <p>โศก</p> <p>โคม</p> <p>ครว, ครว เรือน</p> <p>เครื่อง</p>	<p>การใช้</p> <p>ใช้กับของที่เหมือนกันและมีจำนวน ๒ ชั้น</p> <p>ใช้ช้ำกับคำนาม</p> <p>ใช้ช้ำกับคำนาม</p> <p>ใช้ช้ำกับคำนามที่เป็นชื่อภาชนะ</p> <p>ใช้ช้ำกับคำนามที่เป็นพาหนะ</p> <p>ใช้ช้ำกับคำนาม</p> <p>ใช้ช้ำกับคำนาม</p> <p>ใช้กับบ้านซึ่งหมายถึงครอบครัวที่อยู่ในบ้านด้วย</p> <p>๑. ใช้กับหัวหน้า</p> <p>๒. ใช้กับเครื่องบิน</p>	<p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
<p>คำ</p> <p>๑. ใช้กับคำนาม</p> <p>๒. ใช้กับคำนำ</p>	<p>ใช้กับหนังสือตำราที่สำคัญทางศาสนา</p>		<p>X</p>	<p>X</p>
<p>ศัพท์</p> <p>งาน</p> <p>งบ</p> <p>จังหวัด</p> <p>งาน</p> <p>สี่</p> <p>ฉบับ, ฉบับ</p>	<p>ใช้กับสิ่งที่เป็นแผนภูมิ ๆ เช่น งบน้ำอ้อย</p> <p>ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง</p> <p>ใช้กับคำนามที่เป็นภาษา</p> <p>ใช้กับพระราชนิพนธ์</p> <p>ใช้กับหนังสือสำคัญ เช่น ใบสั่ง, ตัว</p>	<p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>
<p>๓. ใช้กับบัตร</p>			<p>X</p>	<p>X</p>

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ฉลาก	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
ฉัตร	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
ฉาง	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		
ขาม	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อสถานะ	X		
ชั้น	๑. ใช้กับกระเบื้องหมาก		X	
	๒. ใช้กับเขียง			X
ชื่อ	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	X
ชุด	๑. ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง		X	
	๒. ใช้กับของที่รวมเป็นชุด		X	X
ช่อง	๑. ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง		X	
	๒. ใช้ชื่อกับคำนาม			X
	๓. ใช้กับช่องประตู			X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ชื่อก	ใช้กับสิ่งที่แยกออกจากส่วนใหญ่			X
ชื่อบุ	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
ชื่อบุ	ใช้กับพหู ประหัต	X		X
ชื่อบุ	๑. ใช้กับตราที่ใช้ตีหรือประทับ และตราไปรษณียากร	X	X	X
ชื่อบุ	๒. ใช้กับตะเกียง แสงไฟ			X
ชื่อบุ	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
ชื่อบุ	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		X
ชื่อบุ	ใช้กับ เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง		X	
ชื่อบุ	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
ชื่อบุ	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อภาษาละ			X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ตรา	๑. ใช้กับคำนาม ๒. ใช้กับคำที่ขีดเป็นตรา	X X		X
ศึก	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อที่อยู่อาศัย		X	
ฐิ	ใช้กับคำนาม		X	X
ตรอก	ใช้กับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ			X
โต๊ะ	ใช้กับคำนาม	X	X	
ต้น	ใช้กับเสา	X	X	X
เตียง	ใช้กับคำนาม	X	X	
ตัว	๑. ใช้กับตัวหนังสือ ๒. ใช้กับสิ่งของบางอย่าง เช่น เสื้อ รั้ว โต๊ะ เตียง	X		X X X
ตัวหนังสือ	ใช้กับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ		X	X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำสัทขณนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ตำนาน	ใช้กับพระปริตบทหนึ่ง ๆ			X
ตำบล	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง โดยคำนามไม่ปรากฏ	X	X	X
ตำรา	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
คำหนัก	ใช้ชื่อกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ			X
ใต้	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
ไตร	ใช้ชื่อกับส่วนขยายของคำนาม ผ่าไตร	X	X	X
เตา	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		X
เต้า	ใช้กับหม้อใส่น้ำ		X	
ถนน	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
แถว	ใช้กับตัวหนังสือที่เขียนเรียงเป็นแถว หรือบ้านที่เรียงเป็นแถว	X		X
ถอด	ใช้กับตาย	X		

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
โถ	ใช้กับคำนามที่เป็นภาชนะ		X	
เถา	ใช้กับภาชนะหรือสิ่งของพวกเดียวกันที่เรียงซ้อนกันได้	X	X	
ท่า	ใช้กับคำนาม	X		X
ทิม, ทิมดาบ	ใช้กับคำนาม	X	X	
ที่	ใช้กับของซึ่งแยกเป็นชุด ๆ			X
แห่ง	ใช้กับของที่มีลักษณะเป็นแห่ง เช่น ทองคำแห่ง, กระสุนปืน, ศิลจากริก	X	X	X
ท่อ	ใช้กับคำนาม		X	X
เทือก	ใช้กับภูเขาที่ต่อเนื่องกันไปเป็นทิศ			X
ธง	ใช้กับคำนาม		X	X
นาม, พระนาม	ใช้กับคำนาม		X	X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
โน้ต	ใช้กับคำนาม		X	
บัตร	ใช้กับคำนาม	X	X	
ชั้นใด	ใช้กับคำนาม			X
บันทึก, บรรทัด, ประทัด	ใช้กับข้อความหรือตัวอักษรที่เขียนในบรรทัดหนึ่ง ๆ	X	X	X
บาตร	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อภาชนะ	X		
บาท	ใช้กับส่วนหนึ่งของบทประพันธ์ ซึ่งบทหนึ่งมี ๔ บาท			X
บาน	ใช้กับของที่เป็นแผ่น เช่น ไล่	X		
บ้าน	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อที่อยู่อาศัย	X	X	X
เบาะ	ใช้กับคำนาม		X	
บริษัท, บริษัท	ใช้กับคำนาม		X	X
บ่อ	ใช้กับคำนาม			X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
บอก	ใช้กับเป็น พหู	X	X	
บท	๑. ใช้กับข้อความที่แบ่งเป็นบท ๒. ใช้กับข้อวิญญหรือคำประพันธ์บทหนึ่ง ๆ	X		
ใบ	๑. ใช้กับของที่มีลักษณะแบน เช่น ใบเสมา ๒. ใช้กับกระดุมเป็น ๓. ใช้กับของใช้ เช่น โคม, โต๊ะ, นาฬิกา ๔. ใช้กับภาชนะ เช่น ถาด, หม้อ, ตุ่มน้ำ ๕. ใช้กับหนังสือสำคัญ ใบบอก ตัว ๖. ใช้กับเครื่องดนตรี เช่น ข้อง กลอง	X X X X X	X X X X	X X X X X X
ประการ	ใช้กับปัญหาซึ่งแยกเป็นข้อ ๆ		X	X
ประชู	ใช้กับคำนาม	X		X
ประเทศ	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อประเทศ			X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ประโยค	ใช้กับคำพูดหรือข้อความที่ได้ความบริสุทธิ์ตอนหนึ่ง ๆ			X
ปัญหา	ใช้ซ้ำกับคำนาม			X
ป่า	ใช้ซ้ำกับคำนาม		X	
ปาก	๑. ใช้กับเป็นศิลาปากนก ๒. ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง	X	X	
ปากน้ำ	ใช้ซ้ำกับคำนาม	X		X
ปรากฏ	ใช้ซ้ำกับคำนาม			X
ปลอก	ใช้ซ้ำกับส่วนหลักของคำนาม ปลอกหมอน		X	
บ่อ	ใช้ซ้ำกับคำนาม	X	X	
แปลง	ใช้กับพื้นที่ที่กำหนดเขตไว้		X	X
แผนก	ใช้แยกงานเป็นส่วนย่อยในระบบการบริหารราชการ			X
ฝืน	๑. ใช้กับฝ่า เลื้อ เลื้อ ๒. ใช้กับแผ่นดิน	X	X	X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ลูก	ใช้กับหนังสือใบลานที่ร้อยไว้เป็นมัด ๆ	X	X	X
แผ่น	ใช้กับกระดาษหรือสิ่งที่มีลักษณะแบน เช่น รูป จาก กระดาษ	X	X	X
ฝั่ง	ใช้กับฝั่งของแม่น้ำ			X
พระเกล้า	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		
พระชัน	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อภาษา			X
พระคลัง	ใช้ชื่อกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ			X
พระทวาร	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
พระแทน	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
พระธรรมชั้น	ใช้กับพระไตรปิฎก	X		
พาน	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นภาษา		X	

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
<p>ขี้, ขี้</p> <p>พวง</p> <p>เพลลา</p> <p>แพรง</p> <p>พาก</p> <p>ฟูก</p> <p>ภาค</p> <p>เม็ต</p>	<p>ใช้ชื่อกับคำนาม</p> <p>๑. ใช้กับตายเป็นกลุ่ม</p> <p>๒. ใช้กับประจำ</p> <p>ใช้กับกระดาษจำนวนหนึ่งมีลักษณะกระดาษคล้ายกระดาษข่อย แต่บางกว่า</p> <p>ใช้กับทางแยกของลำน้ำ</p> <p>ใช้กับฝั่งของแม่น้ำ</p> <p>ใช้ชื่อกับคำนาม</p> <p>ใช้กับทรัพย์สินที่แบ่งออกเป็นส่วน ๆ</p> <p>๑. ใช้กับลูกตุ้ม ลูกประจำ พलय</p> <p>๒. ใช้กับ กระ</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เม็ด, เมต	ใช้กับลูกตุ้ม, ยา, พलय	X	X	
มาตรา	ใช้กับพระราชบัญญัติที่แบ่งออกเป็นข้อ ๆ			X
มุแกม	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง	X		
มุข	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
เมรุ	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		
แม่น้ำ	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
มรสุม	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		
เมือง	๑. ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเมือง ๒. ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง	X	X	X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
มณฑล	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง		X	X
ไม้	๑. ใช้กับผ้าที่พับหรือรวมโดยมีไม้สอดอยู่ข้างใน ๒. ใช้กับวรรณยุกต์	X		X
ยันต์	ใช้กับคำนาม			X
ยี่น	ใช้กับราชวัตร			X
ยก	ใช้กับหนังสือที่ตีพิมพ์แล้ว ยกหนึ่งอาจแบ่งเป็น ๔ หน้าบ้าง ๘ หน้าบ้าง ๑๖ หน้าบ้าง ๓๒ หน้าบ้าง		X	
ยอด	ใช้กับคำนามซึ่งเป็นส่วนที่อยู่เหนือสุดของอาคารหรือสิ่งของ		X	X
ระทา	ใช้กับคำนาม	X	X	
ระนาต	ใช้กับคำนาม			X
รักแร้	ใช้กับส่วนหลักของคำนาม รักแร้วีหาร		X	

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ราง	๑. ใช้กับคำนาม ๒. ใช้กับขนาด, ช่องราง, รางเป็น	X	X	X
ร้าน	ใช้กับคำนาม	X	X	X
ราว	ใช้กับคำนาม	X	X	X
รูป, พระรูป	๑. ใช้กับคำนาม ๒. ใช้กับคำนามที่มีความหมายว่ารูป	X	X	X
รถ	ใช้กับคำนามที่เป็นพาหนะ	X	X	X
รอย	ใช้กับส่วนหลักของคำนาม รอยเท้า	X	X	X
โรง	๑. ใช้กับคำนาม	X	X	X
โรงเรียน	๒. ใช้กับส่วนหลักของคำนาม โรงเรียน โรงงาน	X	X	X
โรงเรียน	ใช้กับคำนาม	X	X	X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เรื่อง	ใช้กับเนื้อความแต่ละเรื่อง	X	X	
เรือน	๑. ใช้กับบ้าน	X	X	
	๒. ใช้กับนาฬิกา		X	X
ละมู	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อโปะเล็ก ๆ สำหรับจับปลา		X	
ส้ม	ใช้ชื่อกับส่วนขยายของคำนาม ทองส้ม		X	
ลูก	๑. ใช้กับก ระสุน	X		
	๒. ใช้ชื่อกับส่วนหลักของคำนาม ลูกของ, ลูกมิมิต		X	X
	๓. ใช้กับเขาที่มีลักษณะกลม ๆ			X
เล่ม, แหล้ม	๑. ใช้กับของที่มีลักษณะยาวเรียว เช่น เทียน พรำ มืด	X	X	X
	๒. ใช้กับเกรียน	X	X	
	๓. ใช้กับกระดาษที่เย็บเป็นเล่ม เช่น ปฏิทิน			X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เล่มสมุด,	<p>ใช้กับหนังสือที่ทำเป็นเล่ม</p> <p>ใช้ชื่อกับคำนาม</p> <p>ใช้กับส่วนขยายของคำนาม เสือลาด</p> <p>ใช้กับส่วนที่ได้กิ่งหรือคดเคี้ยว ไปจากแนวตรงของลำน้ำ</p> <p>๑. ใช้กับเรือ</p> <p>๒. ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง</p> <p>๓. ใช้กับเครื่องบิน</p> <p>๔. ใช้กับลำน้ำ</p> <p>๑. ใช้กับขลุ่ย</p> <p>๒. ใช้กับผี</p> <p>ใช้ชื่อกับคำนาม</p>		X	X
เล่มสมุดฝรั่ง			X	X
ล้อ			X	X
ลาด			X	X
เสี้ยว			X	X
ลำ			X	X
			X	X
เลา			X	X
รัง			X	X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
วัด	ใช้ชื่อกับคำนาม	X	X	X
วิชา	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
วิหาร	ใช้ชื่อกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ		X	
วง	๑. ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะกลม เช่น แหวน, กำไล, ช้องวง ๒. ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะอื่น เพื่อแสดงเขต	X	X X	X
ศัพท์	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
ศาลา	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
ศาสนา	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
ศาล, สนาม, สาร	ใช้ชื่อกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ	X	X	X
ศิคะ	ใช้กับสิ่งที่มีหัว เช่น ฝิ	X		
สะพาน	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
สถานี	ใช้ชื่อกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ			X
สถาน	ใช้ชื่อกับส่วนหลักของคำนาม เทวสถาน			X
สมาคม	ใช้ชื่อกับคำนาม			X
สมุด	ใช้กับสมุทท์ทำเป็นเล่ม		X	
สระ	ใช้ชื่อกับคำนาม	X		X
เสลี่ยง	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นพาหนะ	X	X	.
สังเค็ด	ใช้ชื่อกับคำนาม	X	X	
สาขา	ใช้กับการแยกส่วนย่อยของศิลปะวิทยาการต่าง ๆ			X
สาย	๑. ใช้กับสิ่งที่เป็นแนวยาว เช่น สายตั้ง ๒. ใช้กับถนน ๓. ใช้กับลำน้ำซึ่งมีลักษณะเป็นแนวยาว	X	X	X
			X	X
				X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
สายชู	ใช้ช้กับคำนาม	X		
สิกขาบท	ใช้กับช้อยริยของพระภิกษุ			X
สิ่ง	ใช้กับของทั่วไปโดยไม่เจาะจงว่าเป็นอะไร	X	X	X
สูตร, พระสูตร	ใช้เป็นชื่อเรียกธรรมะในสูตรต้นตัญึก			X
เส้น	ใช้กับของที่มีลักษณะเป็นเส้น เช่น ด้าย			X
สวน	ใช้ช้กับคำนาม		X	X
ส่วน	ใช้กับสิ่งแบ่งจากสิ่งรวมออกเป็นส่วน ๆ	X	X	
เสื่อ	ใช้ช้กับคำนาม		X	
สำหรับ, สำหรับ	ใช้กับของที่รวมเข้ากันได้เป็นชุดเดียวกัน	X	X	X
เสา	ใช้ช้กับคำนาม		X	X
หลัก	ใช้ช้กับคำนาม		X	X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
หลัง	๑. ใช้ที่บ้าน ๒. ใช้กับของที่มีลักษณะอย่างเรือน เช่น มุ้ง, มณฑป, ตะราง ๓. ใช้กับสิ่งของของพระราชวงศ์ เช่น พระมหาสังข์, บุชบก ๔. ใช้กับรถยนต์	X	X	X
หลังเรือน	ใช้ที่บ้าน	X	X	X
หน้า, หน้ากระดาษ	ใช้กับข้อความที่เขียนในหน้าหนึ่ง ๆ ของกระดาษ		X	X
หาง	๑. ใช้กับบัญชีรายชื่อ ซึ่งเรียกว่าหางว่าว ๒. ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง	X	X	X
หมาย	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
หวาย	ใช้ชื่อกับคำนาม		X	
ศพ	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นภาชนะ		X	

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	วิ.๑-วิ.๓	วิ.๔-วิ.๖	วิ.๗-วิ.๘
หมด	ใช้ซ้ำกับคำนาม			X
หมู่	ใช้กับของอย่างเดียวกันที่อยู่รวมกันเป็นหมู่		X	X
หมู่บ้าน	ใช้ซ้ำกับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง โดยคำนามไม่ปรากฏ			X
แห่ง	๑. ใช้เพื่อออกสถานที่ ๒. ใช้ซ้ำกับคำนาม	X	X	X
หอ	ใช้ซ้ำกับส่วนหลักของคำนาม หอรับ, หอพระ, หอทรงพระอักษร	X		X
ห้อง	ใช้ซ้ำกับคำนาม โดยคำนามไม่ปรากฏ	X		
หม้อ, ม้อ	ใช้ซ้ำกับคำนามที่เป็นภาษาชนะ		X	
หลอด	ใช้ซ้ำกับคำนาม		X	
โหล	ใช้กับของอย่างเดียวกันที่อยู่รวมกัน ๑๒ ชิ้น		X	X
ฟ้า	๑. ใช้กับฟ้า ๒. ใช้กับคำนามซึ่งหมายถึงสิ่งของที่เหนือสุดของสิ่งของ	X		X

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
หัวเมือง	ใช้กับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง	X	X	X
ห้าง	ใช้กับหนองน้ำ			X
อักษร	ใช้กับคำนาม		X	
อัน	๑. ใช้กับของทั่วไป เช่น แคร่, ภาชนะ, กระจก, ไม้กลัด, ๒. ใช้กับสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น เกาะ	X	X	X
อาณาเขต	ใช้กับเขตการปกครอง			X
อาติเกอล	ใช้กับบทความบทหนึ่ง ๆ ในหนังสือพิมพ์			X
อาราม, พระอาราม	ใช้กับคำนาม	X	X	
อย่าง	ใช้เพื่อจำแนกสิ่งประเภทเดียวกันออกจากประเภทอื่น		X	X
องค์	๑. ใช้กับสิ่งที่เคารพบูชา เช่น พระเจดีย์ ๒. ใช้กับเครื่องใช้หรือพาหนะของพระราชวงศ์ เช่น หมวก, อาวธ, แหวน, พระราชยาน	X	X	X

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
อำเภอ	ใช้ชื่อกับคำนามที่เป็นชื่อเขตการปกครอง		X	X
ฤดู		X		X

ตารางที่ ๖ คำลักษณะนามที่ใช้กับนามที่เป็นนามธรรม

คำลักษณะนาม	การใช้	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กทง	ใช้แบ่งข้อกล่าวโทษออกเป็นข้อ ๆ	X		
ข้อ	ใช้เพื่อจำแนกออกเป็นข้อ ๆ	X	X	X
ดวง	ใช้กับ โทษะ โภชะ โมหะ	X		
ตัว	ใช้ชี้กับส่วนหนึ่งของค่านาม "ตัวบาปธรรม"	X		
โทษ	ใช้ชี้กับค่านาม	X		
ประการ, ประกาน,	} ใช้เพื่อจำแนกเป็นข้อ ๆ	X	X	
ปรการ				
เรื่อง	ใช้เพื่อจำแนกเป็นเรื่อง ๆ	X		
สถาน	ใช้แบ่งข้อกล่าวโทษออกเป็นข้อ ๆ	X	X	X
โสด	ใช้เพื่อจำแนกเป็นข้อ ๆ			X
อัน	ใช้กับอุทธารณ์			X
อย่าง	ใช้เพื่อจำแนกเป็นข้อ ๆ		X	

ตารางที่ ๗ คำลักษณนามที่ใช้กับคำกริยาแสดงอาการในแต่ละสมัย

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กลิ้ง	X		
กลั๊บ			X
โกน	X		
เข้ม			X
คร้ง	X	X	X
ครา			X
คาบ	X		X
ครราว	X	X	X
งวด	X	X	X
จบ		X	
ซ้า		X	
ตลบ			X
ต่อ	X	X	
ถ้า	X		
ที	X	X	X
เที่ยง			X
ทับ			X

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ทบ	X		
นัด	X	X	X
ผิด	X		
ผลัด	X		
เพลา, เวลา	X	X	X
มือ	X		
รื้อ		X	
รอบ		X	X
รอบโบสถ์			X
ลา	X	X	X
เวร			X
หน	X		X

ตารางที่ ๘ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราเงิน

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ชั่ง	X	X	
ตำลึง		X	
บาท, บาด	X	X	X
สลึง, สะหลึง	X	X	X
สตางค์		X	X
เฟื้อง	X	X	
ไพ	X	X	
ทศางค์		X	
เบี้ย	X	X	X
อัฐ		X	
เหรียญ, เหรียญ	X	X	X
ลวย, หลวย	X		
แป	X		
เตียน	X		
ตุล	X		
กล้า	X		
กล่อม	X		

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เข็น, เข็นต์, เซนต์		X	X
ปอนด์		X	X
ซิงลิง, ชิงลิง		X	
เบนนี่, เบน		X	
แฟรงค์, แฟรงก์		X	
รูปี		X	X
รูเปีย		X	
กิลเตอร์			X
กุลเดน			X
คีฟ			X
ฮันนา			X

ตารางที่ ๔ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราซึ่ง

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ภารา	X	X	
หาบ	X	X	
ซึ่ง	X		
ซึ่งสิน		X	
คำสิง	X	X	X
คำสิงแขก		X	
บาท	X	X	X
สลึง	X	X	
เพ็อง	X		
ชัฏ	X		
ทศางค์		X	
ตัน			X
ปอนด์			X
กรัม			X

ตารางที่ ๑๐ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราดวง

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เกวียน	X	X	
เล่มเกวียน	X		
ส่ง	X	X	
ทนาน	X		
ทะนาน		X	
สัด	X	X	
แล้ง	X		
พายมือ			X
แกลลอน		X	
แกรน			X

ตารางที่ ๑๑ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราวัด

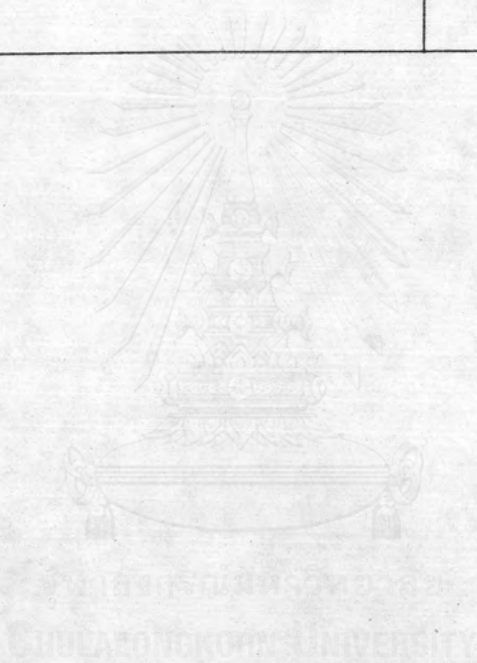
คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ไร่	X	X	
โยชน์	X		
เส้น		X	X
วา	X	X	X
นิ้ว	X	X	X
นิ้วจตุรัส			X
นิ้วตะแคง			X
อินช		X	
นิ้วฝรั่ง		X	
กระเปียด		X	
ก.เปียด		X	
กระเปียดฝรั่ง		X	
ทลางค์		X	
หุน		X	
ท่า			X

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ไมล์		X	X
ไมล์จตุรัส			X
กิโลเมตร			X
เมตร		X	
เมตร			X
เมตร			X
เซนติเมตร, เซ็น, เซ็นต์, ซ.ม.			X
เซน		X	
เซนต์		X	X
มิลลิเมตร, ม.ม.			X
ฟุต, ฟุต		X	X
นิ้ว		X	X
หนอก		X	
ดีกรี		X	X
ดีกรีฟาเรนไฮต์, ฟ.			X
เซ็นต์เกรด			X

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ชืด			X
องศา			X
ตะ			X
ลี			X

ตารางที่ ๑๒ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราเวลา

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
พระวิสา, พระวษา, วัตสา, พระวิสสา, วิสสา	X		X
พรรษา	X	X	X
ขวบ	X	X	X
ขวบปี			X
ปี	X	X	
เดือน, เดือน	X	X	X
อาทิตย์, สัปดาห์, สัปดาห์, สัปดาห์वार, วิก, ขวบอาทิตย์		X	X
วัน	X	X	X
คืน	X	X	X
ราตรี		X	X
นาฬิกา, นาฬิกา, น.	X	X	X
โมง	X	X	X
ชั่วโมง		X	
โคลิก		X	
h.		X	

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ)

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
บาท, บาด	X	X	
นาที, นาตี		X	X
มิติด, นิमित, m		X	
รินาที, รินาตี		X	X
เซกกัน, สกกัน		X	
ยาม	X	X	X
หุ้ม	X	X	X
ตี			X

ตารางที่ ๑๓ คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้กริยาอาการ

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ก้าว, เก้า			X
กำ	X	X	X
จับ	X		
แบก	X		
ขึ้น		X	X
พับ	X	X	
มัด		X	X
มวน		X	
ม้วน	X	X	X
ห่อ	X	X	X

ตารางที่ ๑๔ คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้ภาชนะ

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
กระเช้า			X
กระถาง			X
กระบุง	X		X
กระสอบ		X	X
กลัก	X		X
ขวด	X	X	
คนโท	X		
ชะลอม	X	X	
ชอง	X	X	X
ตุ้ม	X		
เต้า	X		
ถุง		X	X
โถ			X
ทับพี	X		
ช้อน		X	

ตารางที่ ๑๔ (ต่อ)

คำลักษณะนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
เพนียง	X		
โพง	X		
ยั้ง	X		
สัง	X		
ลำเรือ			X
สีบ	X	X	X
หม้อ	X	X	X
ไห		X	
ไหย	X		

ตารางที่ ๑๕ คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้วิธีวะ

คำลักษณนาม	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ศอก	X	X	X
สอก	X		
ศอกจตุรัส		X	
ทึบ	X		
องคูลี	X		
กระแบะมือ			X
กำมือ			X
ชัวเท้า			X

๓. การเปลี่ยนแปลงการใช้คำลักษณะนามกับคำนามบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์
มีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๖ แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้คำลักษณะนามกับคำนามบางคำในแต่ละสมัย

คำนาม	การใช้คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์		
	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
๓.๑ คำนามที่เป็นคำเรียกมนุษย์			
ข้าราชการ	คน นาย	คน นาย	นาย
ข้าราชการฝ่ายใน		คน ท่าน ท้าว นาง พระกำนัล	นาง
คนทั่วไป	คน	คน	คน ราย
๓.๒ คำนามที่เป็นคำเรียกมนุษย์			
เทวดา, พระเจ้า, เทพเจ้า	พระองค์		พระองค์ องค์
๓.๓ คำนามที่เป็นคำเรียกสัตว์			
งาช้าง	กิ่ง	กิ่ง ท่อน	ขอน

ตารางที่ ๑๖ (ต่อ)

คำนาม	การใช้คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์		
	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ชื่อเรียกสัตว์			
- กระปือ	ตัว	กระปือ ตัว	ตัว
- โค	ตัว	โค ตัว	ตัว
- ช้าง	ช้าง ตัว เชือก	ช้าง	ช้าง ตัว
- ม้า	ม้า ตัว	ม้า ตัว	ตัว
ศิระษะ		ศิระษะ	
ห้วงกะโหลก			ห้วง
๓.๔ คำนามที่เป็นคำเรียกพืช			
ผลของพืช	ใบ ลูก	ใบ ลูก ผล	ใบ ลูก

ตารางที่ ๑๖ (ต่อ)

คำนาม	การใช้คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์		
	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
๓.๕ คำนามที่เป็นคำเรียกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กระจุน แก้ว ขลุ่ย เขา แคร่ โคม ตะเกียง ตรา	กระจุน ใบ ลูก อัน อัน เขา อัน อัน ใบ ตวง	กระจุน แท่ง แก้ว เลา เขา แคร่ โคม ตะเกียง ตวง	 ตัว ขลุ่ย เทือก ลูก ตวง ใบ ตวง ตรา

ตารางที่ ๑๖ (ต่อ)

คำนาม	การใช้คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์		
	ร.๑-ร.๓	ร.๔-ร.๖	ร.๗-ร.๘
ชู้	ใบ	ชู้	ชู้ ใบ
เตียง	เตียง	เตียง ตัว	
โต๊ะ	ใบ	โต๊ะ ตัว	ใบ
นาฬิกา	อัน	ใบ เรือน	เรือน
ปืน	กระบอก บอก ปาก	บอก	กระบอก
ผ้าไตร	ไตร	ไตร ผืน	ไตร
รถ	รถ	คัน รถ	คัน หลัง
สังเค็ด	สังเค็ด	สังเค็ด	เครื่อง
เสื่อ	ตัว ผืน	ตัว เสื่อ	ตัว

๔. คำลักษณนามที่ใช้ซ้ำกับคำนาม มีดังต่อไปนี้

- ๔.๑ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นคำเรียกมนุษย์ ได้แก่ กุมาร จีน
โจร ท้าว พระยา พนักงาน
- ๔.๒ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อเรียกอวัยวะทั้งของคนและสัตว์
ได้แก่ ศีรษะ ตา หู มือ นิ้ว เล็บ เท้า
- ๔.๓ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อสัตว์ ได้แก่ กระปือ โค
ช้าง ม้า แรด
- ๔.๔ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อภาชนะ ได้แก่ กระจาด กระจง
กล้อง โกศ พระโกศ คนที จาน ขาม บาตร พระชัน พาน ขวด โถ ตุ่ม
พิบ หม้อ
- ๔.๕ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อเรียกพาหนะ ได้แก่ แคร่ รถ
เสลี่ยง
- ๔.๖ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อเรียกเขตการปกครอง ได้แก่
หมู่บ้าน แขวง ตำบล อำเภอ จังหวัด เมือง หัวเมือง มณฑล ประเทศ
อาณาเขต มุกเกม
- ๔.๗ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อเรียกสถานที่ ได้แก่ ภู ภูเขา
ค่าย คูก คอก คลอง ฉาง ชุ่ม ตลาด ตึก ตรู ตรอก ตำหนัก ถนน ท่า
ทิม ทิมดาบ ท่อ บ้าน บริษัท บ่อ ปรังค์ บ่อม मुख เมรุ ร้าน โรงเรียน
โรง วัง วัด วิหาร ศาลา ศาล สพาน สถานี สมาคม สระ สวน แห่ง
ห้อง อาราม พระอาราม
- ๔.๘ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นคำเรียกสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่
เกาะ เขา ไข่ คุ้ง โคน ดาว ป่า ปากน้ำ แม่น้ำ มรสุม ฤดู
- ๔.๙ คำลักษณนามที่ซ้ำกับนามที่เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ขลุ่ย
ระนาด คานา คำ ตำรา ฉลาก ยันต์ บัตร ปัญหา วิชา ศัพท์ หมายถึง
ศาสนา อักษร ตัวหนังสือ นาม พระนาม ชื่อ โน้ต ตรา กระสุน กิ่ง หลอด

หว่าย หมุด เส้า หลัก สายยู ระทา รึกแร่ ช้อง ประตู พระทวาร พระแกล
 ษันโต พระแท่น แก้อี้ โต๊ะ เตียง จู๋ พระคสัง สังเค็ด เลื่อ ฉัตร จี้ พู่
 ราง รูป พระรูป ล้อ ละมู ธง เบาะ พุก โคม ใต้ ตะเกียง เต่า งาน

๕. คำลักษณนามแยกประเภท คำลักษณนามบอกหมวดหมู่ และคำลักษณนาม
 บอกจำนวนที่ใช้ได้กับนามประเภทต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

๕.๑ คำลักษณนามแยกประเภทใช้ได้ทั้งกับนามที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
 ได้แก่ ข้อ จำพวก พวก ประการ ฝ่าย ส่วน อย่าง

๕.๒ คำลักษณนามบอกหมวดหมู่ ได้แก่

กระบวน ใช้กับมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นหมู่ และใช้กับขบวนรถไฟ

กอง ใช้กับมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นหมู่ และใช้กับของที่กอง
 ไว้รวมกัน

พวง ใช้กับผลไม้ที่อยู่รวมกัน และใช้กับสิ่งของที่อยู่รวมกัน
 เช่น พวงประคำ

สำหรับ ใช้กับมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นหมู่ และสิ่งของที่รวมเข้า
 เป็นชุดเดียวกัน

หมู่ ใช้กับมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นหมู่ และสิ่งของที่อยู่รวมกัน
 เป็นหมู่

หมวด ใช้กับมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นหมู่ และใช้กับหอมหรือ
 กระเทียมที่มีมัดรวมกัน

๕.๓ คำลักษณนามบอกจำนวน ได้แก่

โหล ใช้กับกลุ่มคน และสิ่งของที่มีจำนวน ๑๒

คู่ ใช้กับคนและสิ่งของที่มีจำนวน ๒

๖. คำลักษณะนาม ๑ คำ สามารถใช้กับนามได้มากกว่า ๑ คำ มีดังต่อไปนี้

ก่อน	ใช้กับ เงินตรา ใช้กับ ก้อนดิน ก้อนหิน
กิ่ง	ใช้กับ กิ่งของพืช ใช้กับ งาของข้าง
คำ	ใช้กับ หมายที่จัดไว้เป็นคำ ๆ ใช้กับ คำนำ
ชั้น	ใช้กับ กระดูกของมนุษย์ ใช้กับ สิ่งของ เช่น เขียง
ข้าง	ใช้แยกกลุ่มคนออกเป็นสอง ใช้แยกอวัยวะที่มีเป็นคู่
ดอก	ใช้กับ ดอกของพืช ใช้กับ ประทัด
ดวง	ใช้กับ นามที่เป็นรูปธรรม เช่น ตราไปรษณียากร ใช้กับ นามที่เป็นนามธรรม เช่น โทษะ โภชะ โมหะ
ตัว	ใช้กับ สัตว์ทั่วไป เช่น เป็ด ไก่ ใช้กับ ตัวหนังสือ ใช้กับ สิ่งของบางอย่าง เช่น ตะเข้ หุ่น เสื้อ ใช้กับ นามธรรม เช่น โลภะ โทษะ โมหะ ราคะ
ต้น	ใช้กับ ลำต้นของพืช ใช้กับ เส้า
ใบ	ใช้กับ ใบและผลของพืช ใช้กับ สิ่งของต่าง ๆ เช่น โคม โต๊ะ นาฬิกา ถาด หม้อ ตัว มีด

ปาก	ใช้กับคนที่ให้การในการพิจารณาคดี ใช้กับเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง ใช้กับปืนศิลาปากนก
ผืน	ใช้กับ ผ้า เสื้อ ใช้กับแผ่นดิน
แผ่น	ใช้กับใบของกล้วยที่ตัดหรือฉีกเป็นแผ่น ใช้กับกระดาษ ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะแบน เช่น แผ่นเสียง กระเบื้อง
พระองค์	ใช้กับพระราชวงศ์ และศพของพระ ราชวงศ์ ใช้กับเทวดา และพระเจ้า
องค์	ใช้กับพระราชวงศ์และภิกษุ ใช้กับเทพเจ้า ใช้กับสิ่งที่เคารพบูชา เช่น พระเจดีย์ ใช้กับพาหนะและเครื่องใช้ของพระราชวงศ์ เช่น พระราชยาน พระเสลี่ยง แหวน ดวงพระจันทร์ เสด็จฉัตร
ไม้	ใช้กับสัตว์ซึ่งนำมาเสียบไม้ เช่น ปลาอย่าง ใช้กับผ้าที่พับหรือม้วนโดยมีไม้สอดอยู่ข้างใน ใช้กับวรรณยุกต์
เมล็ด	ใช้กับผลของพริก ใช้กับลูกตุ้ม
ยอด	ใช้กับนอแรด ใช้กับใบของพืชส่วนที่เป็นยอด เช่น ยอดใบตอง ใช้กับยอดปราสาท หรือ ยอดหมวก
รูป	ใช้กับภิกษุ ใช้กับรูปภาพ

ลำ	ใช้กับไม้ไผ่ ใช้กับเรือและเครื่องบิน ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง ใช้กับลำน้ำ
ลูก	ใช้กับผลของพืช ใช้กับของที่มีลักษณะกลม เช่น ลูกขี้ผึ้ง ลูกนิมิต ใช้กับภูเขา
วง	ใช้กับคนที่อยู่รวมกันเพื่อแสดงการแสดง ใช้กับแหวน
สาย	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะเป็นแนวยาว เช่น สายตึง ถนน ใช้กับลำน้ำ
เส้น	ใช้กับผมของคน ใช้กับหางของสัตว์
หัว	ใช้กับส่วนหัวของคนและสัตว์ ใช้กับผ้า
หาง	ใช้กับหางของสัตว์ ใช้กับบัญชีรายชื่อ ซึ่งเรียกว่า หางว่าว ใช้กับเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง
อัน	ใช้กับนามที่เป็นรูปธรรม เช่น ไม้ เหยียดตรา กระสุน ภูเขา เกาะ

๗. คำลักษณนาม ๑ คำ ใช้เฉพาะกับคำนามคำเดียวหรือ ๒ คำ ได้แก่

ตน	ใช้กับผี
โหลง	ใช้กับเสือหรือช้างที่อยู่รวมกันเป็นฝูง
เครือ	ใช้กับกล้วยที่อยู่รวมกันหลายหวี

ทะเลาย	ใช้กับหมากหรือมะพร้าวที่อยู่รวมกัน
ขนาน	ใช้กับยา
กุลี	ใช้กับผ้าที่ห่อรวมกันจำนวน ๒๐ ผืน
มาตรา	ใช้กับกฎหมายที่แบ่งเป็นข้อ ๆ
มวน	ใช้กับบุหรี่
เลา	ใช้กับปีหรือขลุ่ย

๘. คำลักษณนามหลายคำที่ใช้กับคำนามคำเดียวมี ๒ ลักษณะ ดังนี้

๘.๑ คำลักษณนามหลายคำจะใช้กับคำนามคำเดียว และคำลักษณนามนั้น ๆ

สามารถปรากฏแทนกันได้ ได้แก่

กึ่ง ท่อน ขอน	ใช้กับงาช้าง
ข้าง ตัว เชือก	ใช้กับข้าง
ใบ ผล ลูก	ใช้กับผลของพืช
กระสุน ใบ ลูก อัน แท่ง	ใช้กับกระสุน
เขา อัน ลูก	ใช้กับภูเขา
ตะเกียง ดวง ใบ	ใช้กับตะเกียง
ใบ เรือน อัน	ใช้กับนาฬิกา
รถ คัน หลัง	ใช้กับรถ
เลื้อย ตัว ผืน	ใช้กับเลื้อย
บ้าน เรือน หลัง หลังเรือน	ใช้กับบ้าน
โต๊ะ ตัว ใบ	ใช้กับโต๊ะ
ตรา ดวง	ใช้กับตรา
ขลุ่ย เลา อัน	ใช้กับขลุ่ย
ชี ชิก	ใช้กับฟันของมนุษย์
หาง ลำ	ใช้กับเครื่องมือจับปลาที่เรียกว่า รั้วไซมาน

เตียง ตัว	ใช้กับเตียง
เสาด ต้น	ใช้กับเสาด
ตุ้ม ใบ	ใช้กับตุ้ม
ธง คัน	ใช้กับธง
ฉัตร คัน	ใช้กับฉัตร
เก้าอี้ ตัว	ใช้กับเก้าอี้
ตู้ ใบ	ใช้กับตู้
โคม ใบ ดวง	ใช้กับโคม
ไตร ผืน	ใช้กับผ้าไตร
แคร่ ฮัน	ใช้กับแคร่
โรงเรียน โรง	ใช้กับโรงเรียน
เครื่อง ลำ	ใช้กับเครื่องบิน
ระนาด ราง	ใช้กับระนาด
ประตู่ ช่อง	ใช้กับประตู่
เกาะ ฮัน	ใช้กับเกาะ

๘.๒ คำลักษณนามหลายคำที่ใช้กับคำนามคำเดียว การใช้คำลักษณนามที่ต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะที่ต้องการกล่าวถึงของนามนั้น ๆ ได้แก่

คำลักษณนาม ปอย เส้น ใช้กับคำนาม ผม
 ปอย ใช้กับผมที่รวมกัน เป็นกระจุกเล็ก ๆ
 เส้น ใช้กับเส้นผม

คำลักษณนาม หาง เส้น ใช้กับหางของสัตว์
 หาง ใช้กับส่วนที่เป็นหางทั้งหมดของสัตว์
 เส้น ใช้กับหางของสัตว์ที่มีขน เป็นเส้น

คำลักษณะนาม ลูก เครือ ใช้กับผลของกล้วย

ลูก ใช้กับกล้วย ๑ ลูก

เครือ ใช้กับกล้วยที่อยู่รวมกันหลาย ๆ หรือ

คำลักษณะนาม ใบ ทะลาย ใช้กับมะพร้าว

ใบ ใช้กับมะพร้าว ๑ ใบ

ทะลาย ใช้กับมะพร้าวที่อยู่รวมกัน

คำลักษณะนาม แผ่น ยอด ใช้กับใบกล้วย

แผ่น ใช้กับใบของกล้วยที่ตัดเป็นชิ้น

ยอด ใช้กับใบของกล้วยส่วนที่เป็นยอด

คำลักษณะนาม ผืน พับ ม้วน ไม้ กุส ใช้กับผ้า

ผืน ใช้กับผ้าที่มีลักษณะเป็นชิ้น ๆ

พับ ใช้กับผ้าที่พับไว้

ม้วน ใช้กับผ้าที่ม้วนไว้

ไม้ ใช้กับผ้าม้วนใหญ่ที่มีไม้สอดอยู่ตรงกลาง

กุส ใช้กับผ้าที่ห่อรวมกัน ๒๐ ผืน

คำลักษณะนาม โทษ กทง สถาน ใช้กับโทษ

โทษ ใช้ซ้ำกับคำนาม

กทง สถาน ใช้จำแนกข้อกล่าวโทษออกเป็นข้อ ๆ

คำลักษณะนาม เขา เทือก ลูก ใช้กับภูเขา

เขา ใช้ซ้ำกับคำนาม

เทือก ใช้กับเขาที่มีลักษณะต่อเนื่องกันไปเป็นฟืด

ลูก ใช้กับเขาที่มีลักษณะกลม ๆ

๔. คำลักษณนามที่ได้จากมาตราต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

๔.๑ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราต่าง ๆ บางคำ สามารถใช้บอกมาตรา ได้มากกว่า ๑ มาตรา ได้แก่

เข็น เซนต์ ปราบกฏใช้เป็นทั้งมาตราเงินและมาตราวัด

ชั่ง }
 ตำลึง }
 สลึง } ปราบกฏใช้เป็นทั้งมาตราเงินและมาตราชั่ง
 เฝือก }
 ปอนด์ }

บาท ปราบกฏใช้เป็นทั้งมาตราเงิน มาตราชั่ง และมาตราเวลา

ทศางค์ ปราบกฏใช้เป็นทั้งมาตราเงิน มาตราชั่ง และมาตราวัด

๔.๒ คำลักษณนามที่ได้จากมาตราต่าง ๆ บางคำสามารถใช้แทนกัน ใน ความหมายเดียวกัน ได้แก่

นิ้ว อินช ใช้ในความหมาย นิ้ว

ฟิต ฟุต ใช้ในความหมาย ฟุต

นิ้วต หนอต ใช้ในความหมาย นอต

ดิกรี ดิกรีฟาเรนไฮต์ ฟ. ใช้ในความหมาย องศาฟาเรนไฮต์

มิลลิเมตร ม.ม. ใช้ในความหมาย มิลลิเมตร

พรรษา ขวบ ปี ใช้ในความหมาย ปี

อาทิตย์ สัปดาห์ สัปดาห์ }
 สัปดาห์वार วิก ขวบอาทิตย์ } ใช้ในความหมาย สัปดาห์

โมง โอคล็อก h	ใช้ในความหมาย โมง
นาที มิติด มิติด m.	ใช้ในความหมาย นาที
วินาที เซกัน สกัณ	ใช้ในความหมาย วินาที
คืน ราตรี	ใช้ในความหมาย คืน

๑๐. คำลักษณะนามที่ได้จากการประมาณ นอกจากจะใช้ซ้ำกับนามที่เป็นชื่อเรียก
ภาชนะแล้ว ยังใช้เพื่อบอกปริมาณโดยประมาณของสิ่งที่บรรจุในภาชนะนั้น ๆ ได้แก่
ขวด โถ ตุ่ม ฝัก หม้อ

๑๑. คำลักษณะนาม "ผู้" จะปรากฏใช้ในบริบทเฉพาะ "คำนามที่เป็น
คำเรียกมนุษย์+ผู้+หนึ่ง" เท่านั้น

๑๒. คำลักษณะนามบางคำอาจมีคำอื่นมาขยายได้ ได้แก่

คำลักษณะนาม คราว มีคำอื่นมาขยายเป็น คราวฝรั่ง

คำลักษณะนาม คณะ มีคำอื่นมาขยายเป็น คณะปรก คณะ Party

คำลักษณะนาม พันธุ์ มีคำอื่นมาขยายเป็น พันธุ์ Species

ข้อสังเกต

๑. การใช้คำลักษณะนามกับคำนามคำเดียวกันยังมีความแตกต่างกันออกไป
แม้ว่าจะอยู่ในสมัยเดียวกัน หรือหนังสือเล่มเดียวกัน

ตัวอย่าง การใช้คำลักษณะนามต่างกันกับคำนามคำเดียวกันในสมัยเดียวกัน
เช่น

สมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖ ใช้คำลักษณะนาม ใบ ผล กับคำนาม มะพร้าว

"ราคามะพร้าวขายกัน ๑๐ ใบบาท"

(จม.เหตุระยะทางเสนาบดีฯ หน้า ๖๖)

"เรียกเอามะพร้าวแถมประตุนร้อยหนึ่ง ๒๐ ผลบ้าง ๓๐ ผลบ้าง"

(ประชุมประกาศ ร.๔ หน้า ๒๒๑)

ใช้คำลักษณะนาม ใบ ผล ลูก กับคำนามที่เป็นชื่อเรียกผลของพืช

"ราคามะพร้าวขายกัน ๑๐ ใบบาท"

(จม. เหตุระยะทาง เสนาบดดีฯ หน้า ๖๖)

"จัดพิททอง ๒๐๐ ผล จัดส้มโอ ๔๐๐ ผล จัดสับปะรด ๒๐๐ ผล"

(ประชุมพงศาวดาร หน้า ๓๓๘)

"ถ้าสวนใดได้มะม่วงสักปีละ ๑๐ ลูก"

(พระราชหัตถเลขาสมเด็จพระปิยมหาราช หน้า ๕๑)

สมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ ใช้คำลักษณะนาม คัน หลัง กับคำนาม รถ

"และมีรถยนต์ของรัฐบาลตามไปอีก ๓ คัน"

(จม. เหตุระยะทาง ร.๗ หน้า ๒๒)

"มีรถยนต์นำ ๒ หลัง"

(สาส์นสมเด็จพระ เล่ม ๖ หน้า ๒๘๘)

ตัวอย่าง การใช้คำลักษณะนามต่างกันกับคำนามคำเดียวกันในหนังสือเล่มเดียวกัน

เช่น

ในจดหมายเหตุเกี่ยวกับเขมรและญวนในสมัยรัชกาลที่ ๓ ใช้คำลักษณะนาม กระสุน

ลูก กับคำนาม กระสุน

"กระสุน ๓,๕๐๐ กระสุน" (หน้า ๕๗)

"จ่ายกระสุนไป ๒,๕๐๐ ลูก" (หน้า ๕๘)

ในประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔ ใช้คำลักษณะนาม ลำ หาง กับคำนาม ไร่ ไชยमान

"ไร่ไชยमानลำหนึ่งให้เรียกปีละสามตำลึง" (หน้า ๒๔๕)

"สู้กันไร่ไชยमानทางหนึ่งให้เรียกปีละตำลึง" (หน้า ๒๔๕)

๒. การใช้คำลักษณะนามที่เป็นคำต่างประเทศเริ่มปรากฏในข้อมูลสมัยรัชกาลที่ ๔ และมีใช้มากในสมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ การนำคำลักษณะนามที่เป็นคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยนั้น ส่วนมากจะเป็นคำลักษณะนามที่บอกมาตราต่าง ๆ เช่น

แฟรงก์, ซิลลิง, กิลเดอร์	บอกมาตราเงิน
ตัน, ปอนด์, กรัม	บอกมาตราชั่ง
แกลลอน, แกรน	บอกมาตราตวง
อินช, ฟุต, ไมล์	บอกมาตราวัด
มินิต, โอคล็อก, ริก	บอกมาตราเวลา

นอกจากนี้ยังมีการนำคำต่างประเทศมาใช้เป็นคำลักษณะนามทั่วไปในภาษาไทย เช่น อาติเกอล, Species, Party โดยอาจนำมาใช้ได้ตามลำพัง หรือ มาใช้ขยายคำนามในภาษาไทยซึ่งมีความหมายเหมือนกัน

ตัวอย่าง

"เขาตัดมาให้เกล้ากระหม่อมดูสองอาติเกอล"

(สาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ หน้า ๒๐๓)

"ส่วนโครงกระดูกมนุษย์ที่ยังมีพันธุ์อยู่ในปัจจุบันผิดกันแต่เป็น ๔ พันธุ์ Species"

(สาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ หน้า ๒๒๔)

"เขาบอกว่าพวกสมาชิกที่เป็นชาวเมืองหม่านั้นไม่ถึง ๕ คณะ Party"

(สาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ หน้า ๕๒)

ข้อเสนอแนะ

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ศึกษาการใช้คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - ๔ โดยศึกษาจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ ของราชการและหนังสือวิชาการเท่านั้น ผู้วิจัยพบว่ามีคำลักษณะนามที่อาจศึกษาได้อีก คือคำลักษณะนามที่ปรากฏในงานเขียนประเภทบันเทิงคดี เช่น นิทาน บทละคร ซึ่งคำลักษณะนามในงานเขียนประเภทบันเทิงคดีอาจมีลักษณะแตกต่างไปจากคำลักษณะนามที่พบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้